

8

SPECIFIEKE FICHE

Gender- gerelateerd geweld bij kinderen in een migratiecontext*

* Er wordt in deze fiche gestreefd naar een genderbewust en inclusief taalgebruik. Hoewel hierbij erkend wordt dat de Nederlandse taal hierin tekort schiet, werd ervoor gekozen de vermelding 'v/m/x' weg te laten om de continuïteit van de tekst te verzekeren.

Inhoudstafel

1.	Basisaspecten.....	1
1.1.	Definitie.....	1
1.2.	Context.....	2
1.3.	Gevolgen.....	7
2.	Juridisch kader.....	8
3.	Identificatie.....	10
3.1.	Aandachtspunten voor de sociale en medische intake.....	10
3.2.	Signalen voor identificatie.....	13
3.3.	Voorbeeldzinnen.....	15
4.	Stappen na identificatie.....	17
4.1.	Op psychosociaal vlak.....	17
4.2.	Op het vlak van gezondheid.....	18
4.3.	Op juridisch vlak.....	18
4.4.	Veiligheid in het opvangcentrum.....	21
5.	Praktische hulpbronnen.....	23
6.	Bronnen voor verdere studie.....	26

1 | Basisaspecten

1.1. DEFINITIE

Deze fiche handelt over gendergerelateerd geweld bij kinderen in een migratiecontext. De definitie van 'gendergerelateerd geweld' die hier gehanteerd wordt, is dezelfde zoals omschreven in de transversale fiche 1 'Gender en gendergerelateerd geweld'.

Gendergerelateerd geweld

"Gendergerelateerd geweld wordt gezien als een vorm van discriminatie en een inbreuk op de fundamentele vrijheden van het slachtoffer. Het omvat huiselijk geweld, seksueel geweld (met inbegrip van verkrachting, seksuele agressie en ongewenste intimiteiten), mensenhandel, slavernij, alsook verschillende vormen van schadelijke praktijken zoals gedwongen huwelijken, vrouwelijke genitale verminking en zogenaamde 'eremisdaden'. Vrouwen en hun kinderen die slachtoffer zijn van gendergerelateerd geweld vereisen vaak specifieke ondersteuning en bescherming wegens het hoge risico op secundaire en herhaalde victimisatie, intimidatie en represailles die eigen zijn aan dit soort geweld".¹

→ Zie transversale fiche 1
'Gender en gendergebaseerd geweld'

Aangezien hetgeen beschouwd wordt als geweld tegen kinderen meestal zijn grondslag vindt in decreten inzake kindermishandeling en jeugdzorg, werd de daarin gebuikte definitie van 'kindermishandeling', 'kind' en 'niet-begeleide minderjarige' overgenomen.

Kindermishandeling

Kindermishandeling wordt gedefinieerd als *"elke vorm van lichamelijk, psychisch of seksueel geweld waarvan een minderjarige het slachtoffer is, 'actief' door het schadelijke optreden of 'passief' door een ernstige nalatigheid van zijn ouders of van iedere andere persoon ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid staat"*². Hieruit volgt dat een kind dat getuige is van intrafamiliaal geweld ook een slachtoffer van kindermishandeling is.

Kinderen

Artikel 1 van het Verdrag inzake de rechten van het kind (VRK) definieert het kind als *"ieder mens jonger dan 18 jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt."*³ Het Kinderrechtencomité, een toezichtsgaan van het Verdrag, heeft de verdragsstaten aangespoord om de grens van meerder-

- 1 Richtlijn 2012/29/UE van het Europees parlement en de Raad van de Europese Unie van 25 oktober 2012 inzake de minimumnormen betreffende de rechten, ondersteuning en bescherming van slachtoffers van criminaliteit en ter vervanging van het kaderbesluit 2001/220/JAI van de Raad van de Europese Unie. Geraadpleegd op: <https://bit.ly/2NxLIMa>.
- 2 Decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 met betrekking tot jeugdzorg, BS, 12 juni 1991. - Decreet van de Franse Gemeenschap van 12 mei 2004 met betrekking tot hulp aan kinderen die slachtoffer zijn van mishandeling, BS, 14 juni 2004. - Ordonnantie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 29 april 2004 met betrekking tot de Jeugdzorg, BS, 1 juni 2004. - Decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 12 juli 2013 met betrekking tot de integrale jeugdzorg, BS, 13 september 2013. - Decreet van de Raad van de Duitstalige Gemeenschap van 19 mei 2008 met betrekking tot de jeugdzorg en met het oog op de toepassing van maatregelen ter bescherming van de jeugd, BS, 1 oktober 2008.
- 3 OHCHR (1990). Verdrag met betrekking tot de rechten van het kind. Geraadpleegd op <https://www.ohchr.org/fr/professionalinterest/pages/crc.aspx>.

jarigheid te herzien. Indien de grens van 18 jaar behouden zou blijven, wordt er gepleit om het beschermingsniveau op te trekken naar alle kinderen onder de 18 jaar.

Minderjarigen worden geacht niet in staat te zijn om de gevolgen van hun keuzes en daden in te schatten en te begrijpen. Hieruit vloeit dat er geen weloverwogen toestemming kan worden gegeven, meer in het bijzonder inzake seksuele handelingen.⁴

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV)

De programmawet inzake de voogdij over NBMV van 24 december⁵ definieert een

niet-begeleide minderjarige als *"elke persoon jonger dan 18 jaar die zich op Belgisch grondgebied bevindt en internationale bescherming vraagt of geen verblijfsvergunning heeft, en niet begeleid is door een persoon die ouderlijk gezag of voogdij uitoefent krachtens de nationale wet van de minderjarige, en onderdaan is van een land dat geen lid is van de Europese Economische Ruimte (EER, nl. de Europese Unie, Noorwegen, IJsland en Liechtenstein)".*

Sinds 1 mei 2004 moeten alle NBMV die aan deze definitie beantwoorden, een voogd toegewezen krijgen wiens eerste opdracht erin bestaat hen bij te staan en te beschermen.⁶

1.2. CONTEXT

IN HET LAND VAN HERKOMST

Kinderen emigreren om te ontkomen aan geweld, gewapende conflicten, vervolging, vernieling ten gevolge van de klimaatverandering, natuurrampen en armoede. Veel jonge migranten gaan op zoek naar professionele of educatieve mogelijkheden. In andere gevallen verlaten kinderen hun thuis om te ontsnappen aan een gedwongen huwelijk, vrouwelijke genitale verminking, homofobie, verplichte militaire dienst of andere geweldsituaties. Soms vertrekken kinderen helemaal alleen omdat hun slaagkansen hoger ingeschat worden dan die van oudere familieleden.⁷

TIJDENS DE REIS

Migrerende kinderen zijn gedurende hun hele reis des te kwetsbaarder en worden meer blootgesteld aan geweld en mishandeling door o.a. de slechte leefomstandigheden in detentiecentra of transitzones, maar ook door het gebrek aan kinderrechten in het algemeen. Ook in de onthaallanden komt geweld voor en blijven kinderen hier kwetsbaar voor.⁸

IN HET ONTHAALLAND

Soms worden kinderen van migranten in het onthaalland slachtoffer van seksueel misbruik waarbij zowel meisjes als jongens worden gedwongen tot prostitutie en seksuele exploitatie om de mensensmokkelaars 'terug

4 Inter-Agency Standing Committee, Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action: Reducing Risk, Promoting Resilience and Aiding Recovery (2015), p. 323.

5 Programmawet van 24 december 2002 over de voogdij over NBMV, de zgn. 'Tabita-wet' (gewijzigd door de programmawet van 27 december 2004, BS 31/12/04) en het koninklijk besluit van 22 december 2003 (gewijzigd door het koninklijk besluit van 9 januari 2005 (BS 25/01/05)).

6 Zie fiche van de vzw Jeunesse et Droits waarin de rol van de voogddienst uitgelegd wordt: http://www.jeunesseetdroit.be/jdj/documents/docs/Fiche_JDJ_tutelle_MENA_JDJB242.pdf.

7 Council of Europe. Parliamentary assembly (2019). Stop violence against, and exploitation of, migrant children. Doc. 14905. Geraadpleegd op <http://semantic-pace.net/tools/pdf>.

8 Ibid.

te betalen'. In andere gevallen, zelfs wanneer de nationale overheden over een integratie- en scholingsprogramma beschikken om kinderen op te vangen, worden ze soms toch onderworpen aan mishandeling in de vorm van discriminatie en xenofobie op school, waarbij bijvoorbeeld de toegang tot naschoolse activiteiten of publieke ruimtes beperkt wordt.

Bovendien brengen tal van Europese landen, waaronder ook België, personen zonder wettig verblijf nog steeds onder in detentiecentra of instellingen die eerder op gevangenen lijken. Dit is schadelijk voor de gezondheid en de ontwikkeling van de betrokken kinderen.^{9,10}

heid en de ontwikkeling van de betrokken kinderen.^{9,10}

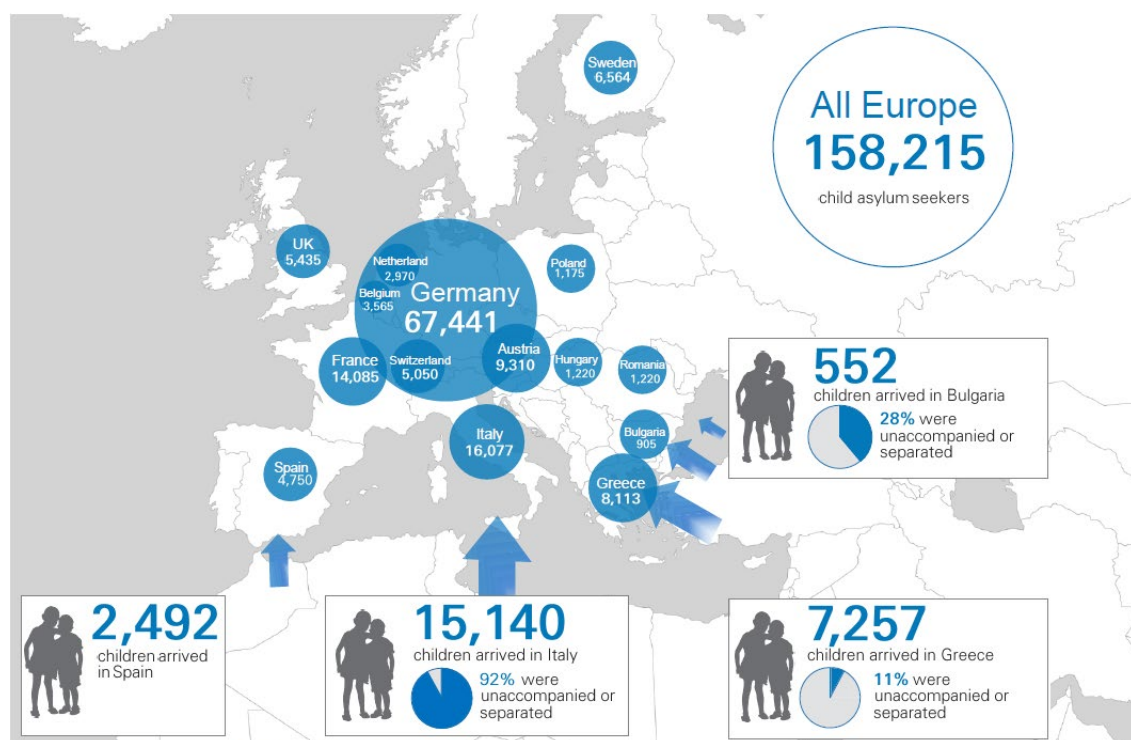
Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) vormen de meest kwetsbare categorie die het meeste risico lopen om slachtoffer te worden van seksueel misbruik en andere vormen van geweld. Zo lopen ze risico op uitbuiting door criminele organisaties die aan mensenhandel doen met het oog op seksuele uitbuiting of illegale tewerkstelling. Veel NBMV verdwijnen bij aankomst in Europa. Volgens de organisatie 'Missing Children in Migration' zijn 30.000 jonge migranten op die manier 'verdwenen' tussen 2014 en 2017.¹¹

Child Asylum Seekers in Europe by Country of Destination

January to September 2017

unicef | for every child

Refugee and Migrant Situation in Europe

Source: Eurostat, Hellenic Police, Italian Ministry of Interior, Bulgarian Ministry of Interior and Spanish Ministry of Interior.

Figuur 1: Aantal kinderen die internationale bescherming aanvragen per land van bestemming (UNICEF 2017)

9 Ibid.

10 Hierbij kan ook effectief gewezen worden op rechtspraak van het Hof van de Rechten van de Mens waarbij België verschillende keren veroordeeld werd voor het schenden van art.3 EVRM.

11 Zie <https://missingchildreneurope.eu/Missingchildreninmigration> voor meer informatie over de situatie in België, en de site van Childfocus: <https://www.childfocus.be/fr/mineurs-etranagers-non-accompagnes>.

Net zoals bij volwassenen kan gendergerelateerd geweld bij kinderen verschillende vormen aannemen:

- seksueel geweld
- mensenhandel
- gedwongen huwelijk
- vrouwelijke genitale verminking
- discriminatie en geweld op basis van seksuele oriëntatie

→ Zie de verschillende fiches in dit verband

Kinderen zijn echter kwetsbaarder door hun jeugdige leeftijd, waardoor zij mogelijks ook het slachtoffer kunnen worden van andere specifieke vormen van geweld die maar in beperkte mate werden behandeld in voorgaande fiches:

- ronselen van kinderen voor seksuele doeleinden (grooming), met inbegrip van het probleem van tienerpooiers ('loverboys') en sexting,
- seksueel geweld bij jongens,
- de situatie van kinderen die getuige zijn van intrafamiliaal geweld,
- eengerelateerd geweld,
- vroegtijdige zwangerschap.

Grooming (ronselen van kinderen voor seksuele doeleinden)

Seksueel misbruik van minderjarigen is meestal niet het gevolg van een samenloop van omstandigheden, maar van een weloverwogen plan. Grooming is het proces dat het eigenlijke misbruik van minderjarigen voorafgaat. De volwassene bouwt een band op met het kind of de jongere (soms ook met zijn/haar ouders) met de bedoeling hem/haar later te misbruiken. Het groomen is dus een actief proces waarbij de dader(es) zorgvuldig de risico's afweegt om de waarschijnlijkheid dat het misbruik ontdekt wordt te verminderen. Hij/zij brengt personen en situaties onder zijn/haar controle en 'verleidt' het slachtoffer op een subtiele manier.

Hij/zij zal eerst proberen het vertrouwen van het kind of de jongere (en de ouders) te winnen, door het kind of de jongere te vleien

en het een gevoel te geven speciaal te zijn. Hierin slaagt hij/zij door bv. de minderjarige een voorkeursbehandeling te geven ten overstaan van anderen. De misbruiker/misbruikster zal het kind eerst isoleren, zowel op praktisch als op sociaal en emotioneel vlak.

De volwassene zal geleidelijk aan de relatie seksualiseren. Hij/zij zal de limieten en de weerstand van het kind aftasten: hoe reageert het kind op strelingen, seksueel getinte grapjes of op 'onschuldige' aanrakingen? De limieten vervagen geleidelijk aan, de contacten worden almaar intiemer. Hij/zij zal de gêne van het kind 'normaliseren' (bv. *"Alle kinderen doen dat, weet je"*), ofwel in twijfel trekken (bv. *"Nochtans, andere kinderen vinden dit leuk"*) om het kind ertoe te brengen de gegrondheid van zijn/haar intuïtieve reactie in vraag te stellen en ten slotte te negeren.

Om het geheim te bewaren probeert de volwassene vaak het kind 'medeplichtig' te maken: de misbruiker/misbruikster krijgt het kind zo ver te geloven dat hij/zij de seksuele handelingen aanvaard heeft, dat het kind dit zelf gewild heeft en het leuk vond. De grooming wordt vergemakkelijkt doordat kinderen (net zoals volwassenen) niet geneigd zijn om met volwassenen te spreken over iets waarvoor ze zich schamen of waarover ze zich schuldig voelen.

Tienerpooiers/'Loverboys'

Een ander fenomeen waar adolescenten mee te maken krijgen zijn 'de loverboys', wat ook een vorm van grooming is. De jongeman gaat een kwetsbaar jong meisje ronselen op sociale netwerken of aan de schoolpoorten, in cafés of in jeugdinstituten (hulpcentrum voor jongeren, opvangcentrum voor NBMV etc.). Zodra hij 'zijn target' gevonden heeft, gaat hij die verleiden met geschenken, complimentjes, attenties en haar isoleren van haar vrienden en familie. Het meisje komt in zijn greep terecht en is bereid eender wat te doen om hem niet te ontgoochelen en om de relatie niet te verbreken. Op een dag zal de 'minnaar' beweren dat hij financiële problemen heeft en dat het meisje hem kan helpen

zijn schulden terug te betalen 'in natura', nl. door zich te prostitueren. De loverboy maakt gebruik van geweld en chantage, psychologische druk, door isolatie en devalorisatie (zoals bij partnergeweld) van het slachtoffer, waardoor het meisje terecht komt in een spiraal waar ze niet meer uit geraakt.¹²

Sexting

Sexting is het verzenden van virtuele berichten en foto's met expliciete seksuele inhoud via de telefoon. Jonge migranten zijn hier in het bijzonder slachtoffer van.

Seksueel geweld bij jongens

Seksueel geweld is ook reëel bij jongens. Er werd onvoldoende onderzoek gedaan over deze problematiek, maar Interpol stelt vast dat, zelfs indien meisjes proportioneel het meest getroffen worden, "*jongens meer vertegenwoordigd zijn in beeldmateriaal waarin zware mishandeling getoond wordt*"¹³. Het kind of de adolescent schaamt zich ervoor uit te komen dat hij slachtoffer is geweest van seksueel geweld. Uit vrees dat hij bijvoorbeeld aanzien zal worden als iemand die aangetrokken is tot mensen van hetzelfde, biologische geslacht (homoseksualiteit).¹⁴ In de meeste situaties die verband houden met seksueel geweld, richten de hulpdiensten zich meer op vrouwen en meisjes. Jongens weten om die reden soms niet dat ze van gelijkaardige mogelijkheden gebruik kunnen maken om hulp te krijgen. Na de feiten hebben jongens dezelfde noden als meisjes: zich veilig voelen, omringd worden door personen die hen geloven en aanmoedigen. Ze willen zeker zijn dat ze de juiste beslissing nemen door hulp te vragen en/of het seksueel geweld aan het licht te brengen. Het is dus van cruciaal belang om na te denken over de

mogelijkheid dat jongens seksueel geweld ervaren hebben en over de manier waarop dit in een individueel gesprek aan te kaarten.

De 'Bacha Bazi' in Afghanistan

Bacha Bazi betekent 'spelen met jongens' in het Dari, een van de twee officiële talen van Afghanistan. Verkleed als vrouw, opgemaakt en soms met gekleurd haar worden jongens tussen 10 en 18 gebruikt als dansers en seksuele subjecten tijdens mannenavonden. De jongens zijn 'eigendom' van 'meesters', de '*Bacha Baz*', die hen in dans en zang onderrichten vooraleer hen te verhuren op avonden en huwelijken.

Deze praktijk werd nog niet zo lang geleden verboden¹⁵, maar blijft stevig verankerd in een land dat homoseksualiteit nochtans veroordeelt als een perversie.^{16,17}

Kind dat getuige is van intrafamiliaal geweld

Hoewel intrafamiliaal geweld niet cultuurgebonden is en dus niet eigen is aan migrantengedrag, worden psychosociale teams in opvangcentra ook regelmatig geconfronteerd met zulke situaties.

Kinderen kunnen directe of indirecte getuigen zijn van intrafamiliaal geweld¹⁸:

- **Direct:** omdat ze het geweld effectief voor hun ogen zien gebeuren. Ze zijn getuige van gewelddadig gedrag, horen verwijten/geschreeuw.
- **Indirect:** omdat ze het klimaat van spanning en onbehagen tussen de ouders aanvoelen.

Ze worden geraakt door de situatie. Ze zijn droevig, angstig, emotioneel ontredderd, voelen zich onveilig en kunnen hierdoor meer

12 Slachtoffers van loverboys, Myria, 2015, <https://www.myria.be/files/Mensenhandel-verslag-2015-deel1-H2.pdf>.

13 <https://www.interpol.int/en/Crimes/Crimes-against-children/International-Child-Sexual-Exploitation-database>.

14 International Rescue Committee (2019). Caring for Child Survivors of Sexual Abuse Guidelines for health and psychosocial service providers in humanitarian settings. New-York, IRC. Geraadpleegd op https://resourcecentre.savethechildren.net/node/6562/pdf/irc_ccs_guide_french_0.pdf.

15 The revised criminal code: an end for Bacha Bazi? <https://blogs.lse.ac.uk/southasia/2018/01/24/the-revised-afghanistan-criminal-code-an-end-for-bacha-bazi>.

16 OFPRA (2016). La pratique du Bacha Bazi. Geraadpleegd op: <https://www.refworld.org/pdfid/59317cfd4.pdf>.

17 EASO (2019) Country Guidance Afghanistan (page 58). Geraadpleegd op https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/Country_Guidance_Afghanistan_2019.pdf.

18 Bron: Site Ecoute violences conjugales <https://www.ecouteviolencesconjugales.be/pourquoi-appeler/victime/et-les-enfants>.

vatbaar zijn voor diverse stoornissen. (Zie hoofdstuk 1.3: Gevolgen). Of het nu gaat om direct of indirect geweld, kinderen zijn altijd het slachtoffer wanneer er sprake is van huiselijk geweld. Kinderen zijn echte 'emotionele sponzen'. Ze voelen zowel het gespannen klimaat als het onbehagen tussen de ouders, zelfs indien ze niet direct betrokken zijn bij of getuigen zijn van de ruzies. Want in een context waar op elke moment de bom kan ontploffen thuis, bevindt het kind zich in een permante staat van alertheid en paraatheid, naar het voorbeeld van zijn/haar ouder die het geweld evengoed ervaart.

Kinderen hebben de neiging zich schuldig te voelen voor het geweld dat ze ondergaan en waarvan ze getuige zijn en dit te willen 'repareren'. Dit kan door te willen:

- 'helpen': zich bekommeren om broertjes en zusjes om de ouder die slachtoffer is te ontlasten
- 'redden': de ouder die agressie ondergaat tijdens crisismomenten beschermen
- 'verzorgen': de depressieve ouder aan het lachen brengen
- 'zich opofferen': 'domme dingen doen', of zelf iets doen wat verboden is. Door de aandacht op zich te trekken geeft het kind de ouders de mogelijkheid terug toenaadering tot elkaar te zoeken, en samen de moeilijkheden aan te pakken.

Wanneer niemand anders in het gezin op de hoogte is, kan de last zwaar wegen op het kind. De manier waarop een kind zal reageren is individueel bepaald en hangt af van meerdere factoren, zoals de ontwikkelingsleeftijd, frequentie en ernst van het geweld.

Eergerelateerd geweld

"Eergerelateerd geweld omvat inbreuken, incidenten of gedragingen die begaan werden of zouden kunnen begaan worden door één of meerdere individuen met als doel de perceptie die ze hebben van de eer van een

*individu, een familie en/of een gemeenschap te vrijwaren, waarbij inbreuk gepleegd wordt op de fundamentele rechten van één of meerdere personen."*¹⁹

In sommige publicaties wordt de term 'eremisdaden' gebruikt, daar het begrip 'eer' zeer verscheiden is naargelang de culturen. Er bestaat geen universele definitie over wat 'eer' is, en hoe men die zou kunnen verdedigen. Zoals in elke patriarchale maatschappij (en dus geldt dit voor alle maatschappijen) is het de bedoeling het gedrag van meisjes en vrouwen te controleren, en specifiek hun seksualiteit. Meisjes en vrouwen worden dan beschouwd als een potentiële bron van schande indien ze bepaalde familiale en socio-culturele waarden met de voeten treden (zoals het verlies van hun maagdelijkheid vóór het huwelijk, het huwelijk dat door de ouders gearrangeerd werd weigeren of kiezen voor een jongen van een andere origine, 's avonds alleen uitgaan zonder vergezeld te worden door een broer of neef, alcohol drinken, etc.). Dit kan leiden tot fysiek of psychologisch geweld, terugsturen naar het land van herkomst, of zelfs tot een eremoord of femicide.²⁰ Bepaalde gemeenschappen regelen een 'ereprobleem' tussen twee families (bv. als tegenprestatie voor een misdaad of schulden) door een jonge vrouw uit te huwelijken aan de clan van de tegenpartij (dit is gebruikelijk bij de *Baad* in Afghanistan en Pakistan). Zo een beslissing wordt genomen door een lokale raad, de '*jirga*'²¹.

Zwangerschappen op jonge leeftijd

Er bestaat geen officiële definitie van 'vroegtijdige of tienerzwangerschap'. Over het algemeen plaatst men de cursor bij de meerderjarigheid, nl. op 18 jaar, soms op 20 jaar. Zwangerschap op jonge leeftijd is vaak een indicator van het niveau van de seksuele en reproductieve rechten in een bepaald land. Het is vaak een gevolg van vroegtijdig en gedwongen huwelijk en/of seksueel geweld

¹⁹ Gemeenschappelijke omzendbrief COL_06/2017 van de minister van justitie en het College van procureurs-generaal met betrekking tot het onderzoeks- en vervolgingsbeleid inzake eergerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking en gedwongen huwelijk en samenwonen, 27 april 2017.

²⁰ Réseau Mariages et Migration (2018). Les violences liées à l'honneur. Guide à destination des professionnels. I.e.s. Bruxelles. Geraadpleegd op: http://www.mariagemigration.org/docs/Guide_VLH_final.pdf.

²¹ Zie de beschrijving van de praktijken van de *Baad*: <https://www.hrw.org/news/2011/03/08/afghanistan-stop-women-being-given-compensation#>.

tijdens het migratietraject. Zwangerschaps- en bevallingscomplicaties zijn wereldwijd overlijdensoorzaak nr. 1 bij jonge meisjes tussen 15 en 19 jaar²². Naast de gezondheidsrisico's (bevallingscomplicaties of abortus in onveilige omstandigheden) hebben vroeg-

tijdige zwangerschappen ook schoolverzuim, marginalisatie en stigmatisatie vanwege ouders en leeftijdsgenoten tot gevolg. Meisjes die zwanger worden vóór 18 jaar lopen ook een hoger risico slachtoffer te worden van partnergeweld.²³

1.3. GEVOLGEN

→ Zie transversale fiche 3 'Impact van gendergerelateerd geweld op de gezondheid' voor meer details over het traumatisch geheugen.

Kindermishandeling kan leiden tot ernstige gevolgen op fysiek, psychisch en sociaal vlak, zowel op korte als op lange termijn. Ze kan ook zorgen voor vertraging in groei en ontwikkeling ('*failure to thrive*').

Hulpverlening zal altijd tot positieve resultaten leiden, zelfs in ernstige situaties van kinderen die verlaten, mishandeld of misbruikt werden. Hoe sneller ze hulp geboden krijgen, des te beter de effecten van de hulpverlening.

In de kinderjaren

- Lichamelijke letsels
- Neurobiologische/cerebrale letsels (vanaf prille leeftijd)
- Overlijden, in extreme gevallen van ernstige fysieke mishandeling en verwaarlozing
- Ontwikkelingsachterstand, en gedrags- en groeistoornissen
- Somatische klachten (buikpijn, hoofdpijn)
- Enuresis (bedplassen)
- Bindingsangst
- Slaapstoornissen (nachtmerries, wakker schrikken)
- Negatieve gevolgen voor het leren (slechtere schoolresultaten, desinteresse, of integendeel, overmatige inzet)
- Overgewicht en eetstoornissen

Vanaf de puberteit (adolescentie)

- Laag zelfbeeld
- Zelfverminking, depressie en zelfmoordneigingen
- Risicogedrag vanaf de puberteit: tabak, drugs- en alcoholgebruik, meerdere seksuele partners
- Problematische relaties vanaf de puberteit (bv. misbruik door partner)
- Zwangerschap tijdens adolescentie

Volwassenheid

- Psychische problemen
- Psychische en psychosomatische aandoeningen
- Alcohol-, drugs- en/of medicatieverslaving
- Moeite om relaties aan te knopen en zich te binden
- Sterk toegenomen risico om diabetes, astma en cardiovasculaire aandoeningen te ontwikkelen
- Mishandeling van eigen kinderen
- Grote stressgevoeligheid

²² <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-pregnancy>.

²³ Idem.

2 | Juridisch kader

→ Zie transversale fiche 2 'Maatregelen in het kader van internationale en nationale bescherming tav gendergerelateerd geweld' om de internationale, Europese en nationale teksten die van toepassing zijn op alle vormen van gendergerelateerd geweld, te raadplegen. Hier worden de teksten vermeld die specifiek geweld tav kinderen behandelen.

In het internationaal recht

De staten zijn verplicht, krachtens het internationaal recht, kinderen te beschermen tegen geweld. Het **Verdrag van de Verenigde Naties met betrekking tot de rechten van het kind (VVNRK)** garandeert aan kinderen het recht om beschermd te worden tegen *"elke vorm van geweld, schending of fysieke/mentale brutaliteiten, verlating of verwaarlozing, mishandeling of uitbuiting, met inbegrip van seksueel geweld"*.²⁴

Het **VVNRK** definieert vier grote richtsnoeren die van toepassing moeten zijn bij elke interventie die gerelateerd is aan kinderen, ongeacht de context ervan:

- **Overleving en ontwikkeling**
Kinderen hebben recht op bescherming en de mogelijkheid zich mentaal, emotioneel, fysiek en spiritueel te ontwikkelen.
- **Non-discriminatie**
Alle kinderen moeten behandeld worden op voet van gelijkheid, ongeacht hun geslacht, ras, religie of etnische afkomst.
- **Het belang van het kind als primaire zorg**
Het belang van het kind moet in zowel wetten als rechtspraak en andere interventies, de grootste becommernis zijn.

• Participatie

Kinderen hebben het recht gehoord te worden en hun mening kenbaar te maken over de kwesties die hen aanbelangen.

In het Europese recht

De bescherming van de rechten van migranten- en vluchtelingenkinderen is een topprioriteit van de Raad van Europa. Hierbij worden de **Strategie van de Raad van Europa over de kinderrechten (2016-2021)**²⁵ en de voorstellen tot prioritaire acties van de Algemeen Secretaris (4 maart 2016) als prioriteit behandeld.²⁶

Het verdrag van de **Raad van Europa over de preventie en de bestrijding van geweld tegen vrouwen en van huiselijk geweld (2011)**²⁷ is ook van toepassing op meisjes, alsook het **Verdrag van Lanzarote over de bescherming van kinderen tegen uitbuiting en seksueel misbruik (2007)**²⁸.

In het Belgische recht

→ Zie de specifieke fiches die de wetgeving behandelen over gedwongen huwelijk, vrouwelijke genitale verminking, mensenhandel.

24 Verdrag van de Verenigde Naties met betrekking tot de kinderrechten. Resolutie 44/25 van 20 november 1989 <https://www.ohchr.org/fr/professionalinterest/pages/crc.aspx>.

25 Stratégie du Conseil de l'Europe pour les droits de l'enfant (2016-2021). Geraadpleegd op <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805a920c>.

26 Zie de voorstellen op de site https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c5eda

27 Raad van Europa (2011), Verdrag van de Raad van Europa over de preventie en de strijd tegen geweld tegenover vrouwen en huiselijk geweld. Geratificeerd in 2016 in België. Geraadpleegd op <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680462533>.

28 Raad van Europa (2007). Verdrag van de Raad van Europa over de bescherming van kinderen tegen uitbuiting en seksueel misbruik. Geratificeerd in 2013 in België. Geraadpleegd op <https://www.coe.int/fr/web/children/lanzarote-convention>.

Strafwetboek

Fysieke kindermishandeling kan gerechtelijk vervolgd worden op grond van slagen en verwondingen (art. 392 - art. 396, art. 405 bis van het strafwetboek), zoals ook de mutilatie van vrouwelijke geslachtsorganen (art. 409), foltering van minderjarigen (art. 417), onmenselijke behandeling van minderjarigen (art. 471 quater).

In het Belgisch strafwetboek wordt 'verlating' gezien als het in de steek laten van een minderjarige (art. 423), het feit niet te voorzien in het onderhoud van het kind, in de mate dat zijn/haar gezondheid in gevaar komt (art. 424), de opzettelijke beroving van voedsel en zorg (art. 425).

Seksueel misbruik kan strafrechtelijk vervolgd worden onder de kwalificatie van verkrachting (art. 375-376), aanranding van de eerbaarheid (art. 372-374) en aanzetten tot ontucht en prostitutie (art. 379-380).

- In België is een persoon meerderjarig op seksueel vlak vanaf de leeftijd van 16 jaar. Een minderjarige die de grens van 16 jaar nog niet heeft bereikt, kan dus niet geldig instemmen met seksuele handelingen aangezien de wet ervan uitgaat dat hij/zij hiertoe niet in staat is. Seksuele handelingen met een minderjarige die nog geen 16 jaar is, worden dus altijd beschouwd als een misdrijf.²⁹
- Indien een volwassene seksuele contacten heeft met een minderjarige ouder dan 16 jaar, dan kan zijn/haar 'instemming' in twiifel getrokken worden indien er een gezagsrelatie bestaat tussen de twee personen (bv. leraar/leerling, opvoeder/jongere).
- Indien het gaat om seksuele betrekkingen tussen twee minderjarigen, en één van beiden niet instemt, kan de andere gesanctioneerd worden door de jeugdrechtbank.³⁰
- Indien met de betrekkingen ingestemd wordt, maar één van beiden jonger dan 14 jaar is, dan wordt de relatie beschouwd als verkrachting. Tussen 14 en 16 jaar wordt het beschouwd als een aantasting van de eer-

baarheid. Aan de hand van de wet is het in de praktijk niet duidelijk hoe deze onderlinge betrekkingen tussen minderjarigen moeten worden beoordeeld en de gevolgen die eraan dienen gegeven te worden. Vervolging is mogelijk door de jeugdrechtbank.

- **Minderjarigen (met inbegrip van jongeren tussen 16 en 18 jaar) genieten bijkomende bescherming tegen seksuele handelingen in gezinscontext.** Seksuele handelingen tussen broers en zussen, tussen ouders (onthaal-, adoptie- en stiefouders) en minderjarigen, zijn verboden, alsook tussen personen die samenwonen met een minderjarige en die gezag over hem/haar uitoefenen.
- **Betaalde seksuele handelingen met een minderjarige zijn verboden.** De vervolging is niet alleen gericht tegen de misbruiker, maar ook tegen de personen die minderjarigen ronselen met het oog op prostitutie, alsook tegen de uitbater/uitbaatster van seksuele diensten.

Online grooming is verboden in België sinds 2014 (art. 377 quater van het strafwetboek). Het is verboden voor een volwassene op zoek te gaan, via informatie- en communicatietechnologieën (internet, e-mail, SMS, fora, online spelen, etc.), naar contacten met minderjarigen jonger dan 16 jaar met het oog op een ontmoeting in het echte leven, en zich over te leveren aan seksuele handelingen.

Om strafrechtelijk vervolgd te worden moet de volwassene:

- 1) het voorstel tot contact geformuleerd hebben en
- 2) handelingen gesteld hebben met het oog op het realiseren van deze ontmoeting (bv. zich naar de plaats van de ontmoeting begeven, geld sturen naar de jongere om een treinticket te kopen, etc.).

Online grooming die voorafgaat aan het eigenlijke misbruik is dus op zich strafbaar, nog voor er effectief sprake is van misbruik van het kind.

²⁹ Een wetshervorming met het oog op de depenalisering van seksuele handelingen tussen minderjarigen vanaf 14 jaar in geval van toestemming, geeft aanleiding tot discussie in België. Ze werd nog steeds niet gestemd. Zie analyse van de CODE (Coordination des ONG pour les droits de l'enfant): http://www.lacode.be/IMG/pdf/7_Analyse_CODE_Majorite_sexuelle_-_l_interet_de_l_enfant_d_abord.pdf.

³⁰ Service Droit des Jeunes (2014). Sexualité. Geraadpleegd op <http://www.droitdesjeunes.be/fiches/sexualite%C3%A9A9.pdf>.

3 | Identificatie

→ Zie transversale fiche 4 'Individuele gespreksvoering' voor aanbevelingen om een gesprek te voeren met een persoon die (mogelijks) gendergerelateerd geweld ervaren heeft.

3.1. AANDACHTSPUNTEN VOOR DE SOCIALE EN MEDISCHE INTAKE

Het is van belang dat alle personen die met kinderen werken of met hen in contact komen in staat zijn kinderen die risico lopen mishandeld te worden of die nood hebben aan extra evaluatie of ondersteuning, snel te identificeren.

Ziehier een lijst van situaties (in migratiecontext) die de hulpverlening kunnen alarmeren voor een potentieel gevaar voor het kind en diens nood aan bescherming. Het is altijd aan te raden een hulpdienst te contacteren die gespecialiseerd is in de begeleiding van kinderen, voor een gedetailleerdere evaluatie en verder overleg:

1. In elke situatie waar er tekens of aanwijzingen zijn voor fysiek of seksueel misbruik (bv. blauwe plekken, infecties etc.);
2. Wanneer het lijkt alsof een kind bang is voor zijn ouders of andere volwassenen met wie hij/zij reist;
3. Kinderen die alleen of in groep reizen, maar zonder volwassenen;
4. Kinderen die vergezeld zijn van volwassenen met wie ze geen enkele verwantschapsband hebben en niet van een ouder of een wettelijke voogd;
5. Wanneer ouders de indruk geven zich niet om hun kinderen of het welzijn van hun kinderen te bekommeren, of niet weten waar ze zich bevinden;
6. Kinderen die honger hebben of geen gepaste kledij hebben, en wanneer de ouder geen pogingen onderneemt om hulp te zoeken;
7. Zieke kinderen aan wie de ouder medische behandeling weigert;
8. Ouders die fysiek of verbaal agressief zijn met hun kinderen, vooral indien het kind jong is;
9. Indien een kind vraagt van zijn/haar gezin gescheiden te worden;
10. Indien een kind zegt dat hij/zij ongelukkig is, mishandeld wordt.

Kader 1: Situaties die kunnen wijzen op mishandeling van het kind in een migratiecontext³¹

31 Défense des enfants international (2020). Violence basée sur le genre touchant les enfants et les jeunes migrants. Manuel de formation. Bruxelles, DEI. Geraadpleegd op <https://www.dei-belgique.be/index.php/projets/en-cours/bridge.html>.

Identificatie bij de sociale intake

Hier moeten twee situaties onderscheiden worden:

- **Het kind dat geweld ervaarde in het land van herkomst (vrouwelijke genitale verminking, gedwongen huwelijk, seksueel geweld, etc.),** maar dat hier nu in veiligheid is. Het doel van de identificatie is het kind zo goed mogelijk te begeleiden op vlak van fysieke en mentale gezondheid en te garanderen dat bij de aanvraag van internationale bescherming rekening zal gehouden worden met het geweld ondergaan in het land van herkomst of tijdens het migratieparcours.
- **Het kind dat nog steeds geweld ervaart omdat de ouders zich in hun nabijheid bevinden (gezinsleden, andere bewoners, begeleiding etc.), of in België (mensenhandel),** en voor wie de identificatie eveneens tot doel zal hebben het geweld te doen ophouden en de veiligheid te waarborgen.

Het zal makkelijker zijn voor kinderen of ouders van kinderen om geweld in het land van herkomst aan te kaarten indien de ouders daar zijn achtergebleven.

Indien daarentegen het geweld nog steeds actueel is, zal het moeilijker zijn:

Heel weinig kinderen spreken over de mishandeling die ze ervaren. Ze zijn bang dat niemand hen zal geloven, dat ze hun ouders gaan kwetsen, dat hun gezin uiteen zal vallen en/of dat de situatie nog zal verergeren. Het kind blijft gehecht aan de ouders wat ze hem/haar ook aangedaan hebben.

De dader van de feiten overtuigt hem/haar ervan dat het uit liefde is en voor zijn/haar goed. In geval van mensenhandel is er soms sprake van chantage en bedreigingen ten aanzien van de familie die in het land achtergebleven is.

Het gebeurt dat jonge kinderen tijdens een spel, een discussie, los van elk gepland gesprek, vertellen wat een volwassene hen aangedaan heeft, of dat ze geweldsscènes tekenen die ze meemaakten, zonder er bij stil te staan dat het verboden is of zonder te beseffen dat dit beschouwd wordt als geweld.

Kinderen zullen zelden durven praten in het bijzijn van hun ouders. Het wordt daarom ook aanbevolen om hen alleen te spreken indien ze in staat zijn zich verbaal te uiten. De leeftijd die in dit opzicht aangeduid wordt in de richtlijnen varieert tussen 12 en 14 jaar. In het kader van het preventie- en veiligheidsbeleid voor kinderen, is de voorafgaande toestemming van de ouders niet vereist voor een dergelijk gesprek.

Ter herinnering: de informatie die het kind u individueel meedeelt, is beschermd door het beroepsgeheim

→ Zie transversale fiche over de maatregelen in het kader van nationale en internationale bescherming tav gendergerelateerd geweld

Echter, de **deontologische code** van de opvangcentra voorziet in het onderdeel over het beroepsgeheim onder welke voorwaarden dit opgeheven kan worden.

*“In bepaalde gevallen kunt of moet u de vertrouwelijkheidsplicht en/of het beroepsgeheim doorbreken. Het gaat om de volgende gevallen: (...) Er bestaat een recht om aangifte te doen van bepaalde wanbedrijven, of indien er een ernstig en dreigend gevaar voor **minderjarigen** bestaat, indien u dit zelf vastgesteld hebt of vernomen van het slachtoffer, en indien het voor u onmogelijk is zelf adequate hulp te bieden. Het gaat hier om een recht tot aangifte, geen verplichting (art. 458bis van het Strafwetboek)”.*³²

Eerste stap

- De signalen van geweld tav kinderen herkennen;
- De waarheid onder ogen durven zien en de signalen als zodanig erkennen;
- Proberen tekens en gedragingen/observaties te decoderen.

³² Ministerieel besluit van 19.12.2013 waarin de deontologische code voor de personeelsleden van de opvangstructuren voor asielaanvragers vastgelegd wordt

Tweede stap

- De signalen analyseren die het vermoeden van geweld wekken: wat merk ik op en sinds wanneer? Het vermoeden kan afkomstig zijn van een begeleider/begeleidster die in contact is met het kind of de jongere. Het gebeurt niet vaak dat kinderen onmiddellijk een mishandeling of een misbruik aan het licht brengen. Jonge kinderen vertellen echter soms wat hen overkomen is omdat ze zich er nog niet bewust van zijn dat het abnormaal, ongepast is.
- Uw vermoeden bespreken met de referentiepersoon voor gendergerelateerd geweld en/of een verantwoordelijke (in functie van het interne protocol in het centrum)
- Proberen de veiligheid te garanderen: hebt u ook een idee van de identiteit van de persoon die dergelijke handelingen stelt tegenover het kind of de jongere? Zal deze persoon binnenkort contact hebben met het kind/de jongere, of andere kinderen en jongeren?

Derde stap

- Het vermoeden, de onthulling of de vaststelling van het geweld dat het kind ondergaat, aankaarten.
- Een open en respectvolle communicatie onderhouden naar de ouders toe:
 - De bedoeling is er een helder, precies, niet-oordelend discours op na te houden waarin u blijk geeft van verantwoordelijkheid tegenover een situatie waarin kinderen leed ondergaan of gevaarlopen.
 - U moet de moed hebben om uw ongerustheid mee te delen, zelfs indien dit zou kunnen leiden tot een conflict met de ouders. Het doel is het geweld te stoppen. Wanneer het vermoeden of ongerustheid wordt meegedeeld aan de ouders, houdt dit in de meeste gevallen al een bescherming voor het kind in. Want als er echt sprake is van mishandeling, zal de volwassene die hiervoor verantwoordelijk is 'weten dat men het

weet' en zijn/haar gedrag wijzigen. Een risico op een gedwongen huwelijk vormt hierop een uitzondering. (Zie specifieke fiche 'Gedwongen huwelijk').

- Blijf niet alleen en inactief
 - Anticiperen: De bezorgdheden opnemen met andere leefsferen van het kind bv. door contact op te nemen met de school (PSE, PMS, CLB) of ONE/K&G. De medewerking vragen van competente instanties en collega's (soms volstaat een simpel telefoontje).
 - De stappen moeten veeleer ondernomen worden in een hulp- dan in een controlelogica: Bezorgdheid om de levenssituatie van het kind en zijn/haar ouders.

Vierde stap

Een multidisciplinair net organiseren rond het gezin: Aan het gezin kunnen zeggen "We moeten met anderen praten" en uitleggen waarom dit in het belang van het kind is.

- De situatie overhandigen aan de bevoegde personen of instantie indien men zich niet bevoegd voelt.
- Ieders rol moet duidelijk gedefinieerd zijn.

Identificatie bij de medische intake

Alert zijn voor fysieke tekenen van (eventueel) seksueel misbruik bij een minderjarige:

- Kneuzingen of blessures aan de geslachtsorganen, de anus of de mond
- Pijn en/of bloedingen bij het urineren of de stoelgang
- Aanwezigheid van een SOA zoals herpes
- Zwangerschap

Let op het gedrag van het kind:

- Angst om zich te ontkleden
- Angst voor een lichamelijk onderzoek

Let ook op tegenstrijdigheden tussen het verhaal van de ouders en dat van het kind betreffende de herkomst van eventuele vastgestelde letsels.

3.2. SIGNALEN VOOR IDENTIFICATIE

Algemene signalen van kindermishandeling

Bij het kind

Fysieke gezondheid:

- letsels: hematomen, brandwonden, breuken, etc.
- verandering in eetgewoontes: een kind dat plots veel minder of meer eet dan voordien, vermagerd of snel bijkomt. Voedingsstoornissen als anorexia, boulimie en eetbuien worden dikwijls waargenomen bij misbruikte adolescenten
- 'ziek zijn' neemt toe in frequentie
- ontwikkelings-/groeistoornissen
- een kind ouder dan 6 jaar dat nog altijd niet zindelijk is
- onrustige slaapgewoontes: nachtmerries, moeilijk in slaap vallen of doorslapen, bedplassen
- genitale letsels
- psychosomatische aandoeningen als migraine, buikpijn, pijn zonder medische oorzaak

Gedrag van het kind

- eetlustverlies, futloosheid
- weinig zin om te spelen
- het kind reageert niet op fysieke pijn
- rusteloos, zenuwachtig
- negatief en opstandig gedrag, agressie en destructieve neigingen
- het kind heeft een laag zelfbeeld, is angstig
- het kind verminkt zichzelf: slaat zich op het hoofd, krabt zich, verbrandt zich, snijdt zich etc. Het gebeurt dat adolescenten 'zich verdoven' door alcohol- of drugsgebruik
- plotse en onverklaarbare gemoedswisselingen (bv. frequente depressieve buien of humeurveranderingen, makkelijk wenen etc.)

- het kind neemt terug een gedragsvorm aan die kenmerkend is voor een vroegere ontwikkelingsfase (bv. een kind in het lager onderwijs gaat terug duimzuigen)
- het kind vertoont een onverklaarbare angst voor bepaalde plekken of personen in het bijzonder
- overmatig afhankelijkheidsgedrag tegenover begeleiders/begeleidsters en andere volwassenen

Gedrag tegenover andere kinderen

- agressief en dominant gedrag
- wantrouwige en achterdochtige houding
- speelt vaak alleen, isoleert zich regelmatig

Bij de ouders en in gezinscontext

- de ouder(s) spreekt/spreken op negatieve of onverschillige wijze over het kind
- de ouder(s) gedraagt/gedragen zich negatief tegenover het kind
- alcohol-, medicatie- of drugsverslaving
- de ouders annuleren afspraken met begeleiders/begeleidsters of verschijnen niet op de afspraak
- de ouder isoleert het kind van de buitenwereld
- het gezin wordt geconfronteerd met diverse stresserende situaties tegelijkertijd
- het gezin leeft geïsoleerd op fysiek en/of sociaal vlak
- er is reeds sprake van partnergeweld of andere vormen van intrafamiliaal geweld
- slechte hygiëne

Signalen om grooming en seksueel misbruik van jongeren te identificeren

Bij het kind

Kinderen verklappen zelden dat ze misbruikt worden, maar de signalen zijn meestal wel waarneembaar. Deze signalen zijn een uitdrukking van het onbehagen van het kind. Dit onbehagen kan verschillende oorzaken hebben: bv. pesten, scheiding van de ouders, depressie, trauma opgelopen in een oorlogssituatie, door te moeten vluchten, het moeten achterlaten van de vertrouwde omgeving, etc. Slechts enkele signalen wijzen expliciet op seksueel misbruik als oorzaak van het onbehagen van het kind.

Naast de hierboven beschreven signalen van kindermishandeling, worden de volgende signalen waargenomen in geval van seksueel misbruik:

- **Dwangmatig seksueel gedrag**
Het is normaal dat jonge kinderen hun penis of vulva stimuleren. Wanneer deze handelingen echter dwangmatig of doelbewust gebeuren, kunnen ze een teken van misbruik zijn. Een gedragsonderzoek is aangewezen wanneer het kind zich masturbbeert terwijl het schokkende bewegingen maakt met de heupen.
- **Agressie van een ander kind**
Het gebeurt dat een misbruikt kind zelf seksuele agressie vertoont ten aanzien van een ander kind. Het slachtoffer is dan meestal een jonger kind, maar kan ook een kind van de eigen leeftijd zijn of een ouder kind dat kwetsbaar is.
- **Geld en speelgoed**
In geval van grooming raakt het kind niet uitgepraat over de nieuwe vriend en/of het geld of de spelletjes die men vroeger niet had en waarvan het kind de herkomst niet kan verklaren.

Bij adolescenten

Charmerend, manifest 'ongepast' seksueel gedrag van een kind kan een teken van misbruik zijn. Bij adolescenten kan men in dit opzicht twee extreme seksuele evolutiepatronen waarnemen. Enerzijds kunnen slachtoffers van misbruik een afkeer vertonen van alles wat met seksualiteit te maken heeft. Ze kleden zich bv. in veel te ruime truien of pantalons, en voelen zich onbehaaglijk wanneer het onderwerp 'seksualiteit' aangekaart wordt. Anderzijds kunnen sommige slachtoffers een uiterst geseksualiseerd voorkomen aannemen (sexy kledij, make-up etc.), vergezeld van provocerend gedrag.

De volwassene die iemand seksueel misbruikt

- De volwassene doet zich heel gedienschtig voor. Bv.: een nieuwe kennis of een nieuwe vriend van de moeder verklaart zich steeds bereid om voor het kind te zorgen.
- De volwassene plant voortdurend momenten waarop hij/zij met het kind alleen kan zijn. Hij/zij verklaart zich steeds beschikbaar, biedt aan voor het kind te zorgen, hem/haar naar school te brengen.
- De volwassene dwingt tot fysiek contact: overdreven vaak knuffelen, aanrakingen, zoentjes, worstelen en 'viriele' spelletjes etc. De volwassene zal dit soms ook doen in bijzijn van andere volwassenen om de indruk te wekken bij het kind dat zijn/haar gedrag normaal is.
- De volwassene drukt zijn ontgoocheling, boosheid of verdriet uit wanneer het kind hem geen zoen of knuffel wil geven.
- De volwassene lijkt eerder uit te zijn op contacten met kinderen dan op relaties met volwassenen. De volwassene heeft weinig of geen vriendschappelijke of romantische relaties met andere volwassenen.
- De vader wendt zich tot de dochter (vaak de oudste) om aan zijn wensen en noden te voldoen. In een incestrelatie tussen vader en dochter stelt men vaak vast dat de dochter zich gedraagt in functie van de

rol die haar werd toebedeeld. Het is van belang op te merken dat de socio-culturele context van het gezin ook van invloed is op de rolpatronen binnen het gezin en dat in tal van traditionele gezinnen de oudste dochter vaak degene is die de bevelen uitvoert (maar daarom nog niet seksueel misbruikt wordt).

- Seksueel misbruik van kinderen door vrouwen gebeurt meestal tijdens de lichaamsverzorging. Maar het kan moeilijk zijn dit in een dergelijke context te identificeren.

Het is niet altijd eenvoudig een onderscheid te maken tussen seksueel gemotiveerde

grooming en een overdreven interactie tussen een volwassene en een kind. Het is evenwel onmogelijk signalen te herkennen indien men ze op voorhand niet kent. Het is van belang het gedrag van de volwassene te onderzoeken, alsook de relatie tussen het kind en de volwassene in zijn levenscontext.

Het **vlaggensysteem**³³ ontwikkeld door SENSOA, is een goede tool om de verschillende soorten relatiesituaties te analyseren tussen jongeren, of tussen jongeren en volwassenen, en te onderscheiden wat aanvaardbaar seksueel gedrag is en wat niet in licht van de leeftijd van de minderjarige.³⁴

3.3. VOORBEELDZINNEN

Met het kind

Indien het kind zich verschanst in mutisme, indien de aanwezigheid van zijn ouders of een loyaliteitsconflict hem/haar ervan weerhoudt te praten, indien het zeer angstig is, probeert de consultatieruimte te ontvluchten, dan kan het gebeuren dat het gesprek slechts enkele minuten duurt. Het komt er dan vooral op aan het kind niet tot praten te dwingen, hem/haar te respecteren in zijn/haar stilte en ritme. Het kind zelf zal uiteindelijk beslissen of het zich al dan niet zal openen.

Bij voorkeur spreek men het kind alleen aan, zonder de aanwezigheid van andere personen. Begin hierbij met zeer algemene vragen zoals:

- Hoe gaat het in je gezin, in je kamer van het opvangcentrum? Thuis (indien een sociale woning)?
- Hoe gaat het op school?
- Hoe gaat het sinds je in België aangekomen bent?

Hierna kan je de vragen meer toespitsen en ingaan op wat de minderjarige zegt. Hierbij kan je gebruik maken van de smileys en het kind verzoeken om met hulp van de smileys jouw vragen te beantwoorden³⁵:

- Ik voel me blij, gelukkig wanneer:
- Ik voel me droevig wanneer:
- Ik voel me boos wanneer:
- Ik voel me angstig wanneer:

blij

droevig

boos

ANGSTIG

33 Zie uitleg over het vlaggensysteem op de website van SENSOA: https://www.sensoa.be/sites/default/files/digitaal_materiaal/uitgebreide-normatieve-lijst_0.pdf.

34 Latitudes Jeunes (2017). Guide Repères Sexualité: Comment réagir aux situations d'hypersexualisation en collectivité? Bruxelles, Solidaris. Geraadpleegd op: http://www.latitudejeunes.be/wp-content/uploads/2019/10/LatitudeHypersexualisation_web.pdf

35 Conseil général de Seine St Denis (2011). Les mots pour le dire: Violences faites aux femmes les enfants souffrent. Guide pour les professionnels. Tomes 1, 2 et 3. Geraadpleegd op: <https://ressources.seinesaintdenis.fr/Outils-d-aide-a-l-entretien-Les-mots-pour-le-dire>.

Met de ouders

- Hoe denkt u dat het gaat met uw kind? Wat zijn uw bezorgdheden op dit moment?
- Hoe verklaart u dit litteken op het lichaam? Wat is er gebeurd?
- Hebt u iets abnormaals, een verandering opgemerkt bij uw kind?
- Ik maak me zorgen over de gezondheid van uw kind. Wilde u me iets belangrijks hierover meedelen?
- Wat kunnen we volgens u doen op dit moment om u hierbij te ondersteunen?

4 | Stappen na identificatie

4.1. OP PSYCHOSOCIAAL VLAK

Herinnering: Tal van oorzaken kunnen tekens van ontredde roeping oproepen bij een kind. Het is van essentieel belang zo veel mogelijk een neutrale en welwillende houding te bewaren en vooral geen overhaaste conclusies te trekken.

Wanneer het kind in staat is een gesprek te voeren, kan dit georganiseerd worden. De aanwezigheid van een collega, als professionele getuige, wordt hierbij aangeraden. Tevens is de samenwerking met andere instanties zoals het vertrouwenscentrum Kindermishandeling, het CLB, een onafhankelijke psycholoog of een dienst voor geestelijke gezondheid aanbevolen.

- **Geen absolute geheimhouding beloven aan het kind.** Een geheim bewaren met als enige bedoeling een goede verstandhouding intact te houden, is hetzelfde als 'medeplichtig zijn' en gedogen dat een situatie van mishandeling blijft voortduren. Het kind moet inzien dat de volwassene een verantwoordelijkheid heeft tegenover hem/haar.
- **Naar het kind luisteren** en vermijden een oordeel te vellen of sterke emoties te tonen.
- **De tijd nemen**, de mogelijkheid geven aan het kind zich in zijn/haar eigen woorden uit te drukken en op haar/zijn eigen ritme.
- **Geen vragen stellen die antwoorden suggereren.** Het kind niet om details vragen.

- **De benadering aan de leeftijd aanpassen:** Aan **adolescenten** kan men proberen de volgende open vragen te stellen:

- Hoe is het gebeurd?
- Wat is er toen gebeurd?
- Wat zou je me nog willen zeggen?
- Waar maak je je zorgen over?

Voor kinderen **onder tien jaar** kan men gebruik maken van tekeningen of Duplo/Lego als uitdrukkingsmiddel³⁶.

- **Het kind er niet toe dwingen te herhalen** wat hij/zij gezegd heeft tegen een andere persoon.
- **Het kind of de adolescent geruststellen dat het er goed aan gedaan heeft te praten:** hem/haar duidelijk maken dat wat er gebeurd is niet zijn/haar schuld is. De ouders niet beschuldigen. Meestal vraagt een kind hen te respecteren, ondanks alles. De eigen emoties onder controle houden. Het verhaal van het kind kan heftige gevoelens wakker maken: aversie, afkeer, woede. Een neutrale, maar bezorgde houding versterkt het vertrouwen.
- **Communiceren met het kind wat betreft de volgende stadia**, hem/haar bevestigen dat de beslissingen genomen zullen worden in overleg met hem/haar.
- **Het kind ondersteuning garanderen:** hem/haar tonen dat hij/zij niet de enige is wie dat overkomt, en dat hulp mogelijk is.
- **De gevoelens van het kind of de adolescent erkennen en benoemen.**

36 Zie EASO Interviewing Children. <https://easo.europa.eu/sites/default/files/EASO-Report-asylum-procedures-for-children-EN.pdf>.

4.2. OP HET VLAK VAN GEZONDHEID

- In geval van seksuele mishandeling is het aan te bevelen het kind te verwijzen naar een gespecialiseerd centrum (zorgcentrum na seksueel geweld (ZCSG), indien voorhanden in de provincie, of SOS Enfants, die een medisch-gerechtelijk onderzoek zullen instellen) om de letsels te objectiveren.
- Indien de centrumarts een vertrouwensrelatie opgebouwd heeft met een kind dat door niemand anders onderzocht wil worden, is het aangeraden dat de arts op zoek gaat naar mogelijke tekenen van (seksueel) misbruik (in samenspraak en overleg met meer gespecialiseerde instanties, artsen)³⁷:
 - Vulva : elke vorm van scheuring, bloeding, ecchymose of hematoom moet zorgvuldig beschreven worden.
 - Anus: de anus moet onderzocht worden in laterale decubitus- of in genupectorale positie. Men onderzoekt de aanwezigheid van dilatatie, fissuren, scheuren of condylomata. Een gaping van meer dan 15 mm diameter, waargenomen in genupectorale positie, na minder dan 30 seconden observatie, is abnormaal, voor zover er geen sprake is van zichtbare stoelgang.
- Een gedetailleerd certificaat van de letsels opstellen.
- Noteer dat maagdelijkheidscertificaten (vaak gevraagd door ouders om te weten of hun dochter reeds seksuele betrekkingen had) voortaan verboden zijn door de Wereldgezondheidsorganisatie, omdat het heel moeilijk is met zekerheid te bevestigen of een persoon al dan niet maagd is. Dit certificaat wordt ook niet meer aanbevolen door de Belgische Orde der Artsen.³⁸
- Het is van belang een rapport op te stellen dat bewaard wordt in het dossier, en de volgende feiten en objectieve observaties bevat:
 - de woorden van het kind en die van zijn/haar omgeving
 - de algemene indrukken van de arts, verpleegkundige en/of hulpverlening
 - het verloop van het gesprek met het gezin en de reacties van elke belanghebbende
 - de verdere stappen.

4.3. OP JURIDISCH VLAK

Er kunnen zich verschillende gevallen voordoen.

GEVAL 1: Een teamlid vermoedt een situatie van mishandeling of seksueel misbruik van een kind of een adolescent in het centrum.

- Actief naar de persoon luisteren die de situatie ter kennis brengt, zonder te oordelen of elementen te suggereren.
- Niet beloven het geheim te bewaren of stappen te ondernemen die niet mogelijk zijn.

³⁷ Saliez V al (2006). INTRAFAMILIAAL GEWELD: AANZET TOT EEN RICHTLIJN VOOR HUISARTSEN EN PERSONEEL OP SPOEDGEVALLENDIENSTEN. Geraadpleegd op https://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/gids_kindermishandeling_7864407_nl.pdf en Familiaal geweld: Aanpakfiche kindermishandeling (2016) van FOD Volksgezondheid. Geraadpleegd op https://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/kindermishandeling_fiche_8292406_nl.pdf.

³⁸ Zie de positie van de orde der artsen: <https://www.ordomedic.be/nl/adviezen/advies/maagdelijkheidstesten-en-getuigschriften> en de verklaring van de WGO inzake de maagdelijkheidstest <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/275451/WHO-RHR-18.15-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

- De persoon die de situatie ter kennis brengt op de hoogte brengen van de acties die u wilt ondernemen: doe wat u zegt, en zeg wat u doet
- Een eerste inschatting maken van de ernst van de zaak (met behulp van het 'Vlaggensysteem' van Sensoa)
- De onthulling bespreken met de referentiepersoon gendergerelateerd geweld en/of een verantwoordelijke (volgens het intern centrumprotocol)
 - **Interne actie:**
 - Ontmoeting ouders/kinderen/referent mishandeling/lid van het personeel die het signaal ter kennis gebracht heeft.

- **Externe actie:**

- Advies inwinnen bij het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK) zonder de familie te identificeren
- Signaleren aan VK
- Signaleren aan de procureur des konings in geval van onmiddellijk gevaar

De aanpak wordt beslist in overleg met de verantwoordelijken en met de instanties gespecialiseerd in jeugdzorg en kinderscherming (VK, SOS Enfants, PMS/CLB,...).

GEVAL 2: U bent getuige van mishandeling of misbruik van een kind of een jongere (of de jongere neemt u in vertrouwen onmiddellijk na de feiten).

- In bijzonder ernstige gevallen (bv. een verkrachting die zopas gebeurde) of dreigende situaties, verwittig een verantwoordelijke binnen het opvangcentrum, alsook de politie.
- In geval van een eventueel politieonderzoek is het van belang de plaats van het misdrijf in zijn oorspronkelijke toestand te bewaren, de kleren in een papieren zak te bewaren en de betrokken persoon niet te wassen.

→ Zie specifieke fiche 7
'Seksueel geweld'

- Indien de ouders niet betrokken zijn bij het misbruik of het geweld, moeten ze zo snel mogelijk hierover geïnformeerd worden.
- Het slachtoffer ondersteunen en begeleiden: emotionele steun aanbieden, hem/haar begeleiden indien nodig in het 'zorgcentrum na seksueel geweld' (indien aanwezig in de provincie), op de spoeddienst van het ziekenhuis en/of bij de politie
- De betrokken personen informeren over de te ondernemen acties.

En indien de geweldpleger zelf ook minderjarig is?

In principe moet de minderjarige over dezelfde rechten beschikken als de meerderjarige persoon (zie fiche 'Maatregelen in het kader van internationale en nationale bescherming van gendergerelateerd geweld'). Bovendien geniet hij/zij van bijkomende rechten, nl. via de wet met betrekking tot de jeugdbescherming bv. inzake verhoor door justitie (zie de COL 8/2011 over de situatie van minderjarigen en personen die ervan verdacht worden een als misdrijf omschreven feit gepleegd te hebben vóór de leeftijd van 18 jaar³⁹). De ondersteuningscentra jeugdzorg (OCJ) en de sociale diensten jeugdrechtsbank (SDJ) waarborgen trouwens de begeleiding van jongeren die een als misdrijf omschreven feit gepleegd hebben en voor wie de Jeugdrechtsbank tussenkomt op het vlak van bescherming. Voor meer informatie gelieve de OCJ/SDJ te contacteren.

GEVAL 3: Indien de betrokken dader(es) een personeelslid is.

- Wanneer een teamlid in het centrum **ooggetuige** is van feiten waarbij de vermoedelijke dader(s) een ander lid van het personeel is (of van een vrijwilligersteam), komt hij/zij onmiddellijk tussen om een **eind te stellen aan het geweld of de ongepaste handeling**.
- Wanneer een personeelslid in **vertrouwen genomen** wordt betreffende mishandelingen waarbij de vermoedelijke dader(es) een ander lid van het personeel is, dan moet de volgende procedure gevolgd worden:
 - Een nota met de verkregen informatie opstellen.
 - De directie onmiddellijk verwittigen, binnen de 24 uur per telefoon EN per mail. De directie zal gepaste maatregelen moeten nemen en misschien zullen ook disciplinaire maatregelen moeten genomen worden, evenals een doorverwijzing naar de jeugddiensten en justitie.
 - Indien het om seksueel misbruik gaat, zal de situatie onmiddellijk gesignaleerd worden aan de procureur des konings.
- Het behoort niet tot de verantwoordelijkheid van de getuige de zaak te onderzoeken; en ook geen ruchtbaarheid te geven aan een situatie van mishandeling en misbruik.
- Het kind niet ondervragen, in het gesprek geen melding maken van verhalen van misbruik afkomstig van andere personen. Dit kan de antwoorden van het kind beïnvloeden wanneer het eventueel door de politie verhoord zal worden. De politie beschikt over specifieke eenheden die opgeleid zijn in verhoortechnieken voor minderjarigen die slachtoffers of getuigen van misdrijven zijn (TAM). Deze verhoren kunnen gefilmd worden om later van nut te zijn bij het onderzoek. De bedoeling is niet-suggestieve vragen te stellen om het kind niet te beïnvloeden in zijn/haar antwoorden. Hij/zij kan immers zaken herhalen die hij/zij gehoord heeft uit de mond van een volwassene.

GEVAL 4: Het kind of de jongere onthult geweldpleging ondergaan in het land van herkomst (besnijdenis, gedwongen huwelijk, seksuele uitbuiting) of tijdens het migratietraject.

- **Voor NBMV** die op de vlucht zijn voor gendergerelateerd geweld is het van belang dat hun voogd hierover kan praten met de jongere en de advocaat, zodat dit opgenomen kan worden in hun aanvraag tot internationale bescherming.
- Zie gids van het CGVS voor de niet-begeleide minderjarige die asiel aanvraagt in België:
https://www.cgra.be/sites/default/files/brochures/brochure_unaccompanied-foreign-minor_2017_dutch_2.pdf

- **Voor begeleide minderjarigen** is het mogelijk, nadat deze geweldpleging ter kennis gebracht werd, een aanvraag tot internationale bescherming te doen in de naam van het kind. Hij/zij is immers rechtstreeks voorwerp van vrees voor vervolging in zijn/haar land van herkomst.

Een begeleid kind kan vragen alléén verhoord te worden bij het CGVS. Dit is zijn/haar recht, maar geen plicht. Hiertoe moet hij/zij een e-mail of brief schrijven 5 dagen vóór het gesprek met de ouders. Het kind mag hulp krijgen van zijn ouders, advocaat, leerkracht, sociaal assistent, die in zijn plaats kunnen schrijven of telefoneren naar de dienst NBMV van het CGVS. Het kind mag zich laten vergezellen door een vertrouwenspersoon die geen verwantschapsband met hem/haar heeft: psycholoog, leerkracht, sociaal assistent. Het CGVS kan beslissen het kind niet te verhoren indien het hem/haar te jong acht om bv. de redenen uit te leggen waarom hij/zij zijn land ontvlucht is.

Zie de gids van het CGVS voor begeleide minderjarigen in de Belgische asielprocedure

https://www.cgvs.be/sites/default/files/brochures/asiel_asile_-_minors_-_gids-voor-minderjarigen_-_nl.pdf

4.4. VEILIGHEID IN HET OPVANGCENTRUM

→ Zie transversale fiche 6 'Veiligheid in het opvangcentrum' voor de aanbevelingen ten behoeve van de directies. In deze fiche worden de maatregelen opgenomen voor het eerstelijns personeel.

Indien u tot handelen moet overgaan en de politie of het parket moet inroepen: <https://www.om-mp.be/nl/uw-om/parketten-procureur-konings>

Levensbedreigende situatie (gevaar voor de veiligheid van de personen): Politie 101

Medische urgentie: 112

Verontrustende situatie, maar niet levensbedreigend:

Vragen naar de politiebeambte of de referentiemagistraat (parket) voor intrafamiliaal geweld. Beiden zijn opgeleid voor de toepassing van de omzendbrief (COL 4/2006, herzien op 12/10/2015)⁴⁰ voor een betere begeleiding.

De instellingen die met kinderen werken moeten een intern kinderbeschermingsbeleid aannemen, waarbij de 10 Europese principes voor kinderbescherming in acht

⁴⁰ FOD Justitie. COL 4/2006 (herzien 12/10/2015). Gemeenschappelijke omzendbrief van de minister van justitie en het College van procureurs-generaal met betrekking tot het misdaadbeleid inzake Huiselijk geweld. Geraadpleegd op: https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/col42006_nl.doc.pdf.

genomen worden⁴¹. De verplichtingen werden nogmaals in herinnering gebracht in de fiche 'Veiligheid in het opvangcentrum' ten behoeve van de directies (ter beschikking stellen van het intern beleid rond kinderbescherming, opleiding van het personeel, ter beschikking stellen van specifieke contacten voor kinderen).

De rol van de eerstelijns ploeg behelst:

- zich informeren over de regels die van kracht zijn in hun instelling;
- opleiding inzake de toepassing van de regels;
- goede kennis hebben van de sociale kaart van diensten die kunnen tussenkomen in geval van mishandeling (vermoedelijk of aangetoond)

Indien er nog geen intern beleid omtrent kindermishandeling bestaat:

- de directie herinneren aan het belang ervan
- meewerken aan de uitwerking ervan
- in afwachting gebruikmaken van bestaande documenten inzake kinderbescherming, zoals de gids uitgegeven door de Direction générale de l'aide à la jeunesse: "Que faire si je suis confrontée à une maltraitance d'enfant?"⁴² en/of het intern kinderbeschermingsbeleid van andere organisaties⁴³

In elk geval:

- Indien er vermoedens bestaan betreffende een persoon die ongepast gedrag vertoont tegenover kinderen en jongeren, garandeer dan, in afwachting dat de situatie bevestigd en opgevolgd wordt, de onmiddellijke veiligheid van de kinderen door deze persoon te verhinderen in contact te komen met het kind/de kinderen.

41 EU 10 Principles for integrated child protection systems. Geraadpleegd op: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/rights-child/child-protection-systems_en.

42 Direction générale de l'aide à la jeunesse (2014). Que faire si je suis confrontée à une maltraitance d'enfant. Bruxelles, DGAJ. Geraadpleegd op https://www.one.be/fileadmin/user_upload/siteone/PRO/Maltraitance/Que-faire-si-je-suis-confronte-a-une-situation-de-maltraitance-d-enfant-ONE_05.pdf.

43 Zie als voorbeeld het intern beleid (BPBK) van Dokters van de Wereld in België: <https://doktersvandewereld.be/system/files/publications/downloads/O4.%20MdM-BE%20PPE%20Beleid.pdf>.

5 | Praktische hulpbronnen

Voor een overzicht van gespecialiseerde organisaties, raadpleeg de sociale kaart via de site ACCESS EU: <https://www.we-access.eu/nl/kaart>.

www

PRAKTISCHE TOOLS

Signalenkaart (ENG en NL)

Tabellen om geweld tegenover kinderen te identificeren in functie van hun leeftijd: <https://signalenkaart.nl/?lang=en>

Wat te doen wanneer ik geconfronteerd word met kindermishandeling?

Publicatie van de Algemene Directie van Jeugdzorg, waarin uitgelegd wordt hoe te reageren bij vermoeden van geweld tegenover kinderen. Brussel (2014). Retrieved from https://www.one.be/fileadmin/user_upload/siteone/PRO/Maltraitance/Que-faire-si-je-suis-confronte-a-une-situation-de-maltraitance-d-enfant-ONE_05.pdf

Hoe huwelijksgeweld aankaarten met kinderen?

Drie kleine praktische gidsen vol praktische oefeningen. Conseil général de Seine St Denis (2011). Les mots pour le dire: Violences faites aux femmes les enfants souffrent. Guide pour les professionnels. Tomes 1, 2 et 3. Retrieved from: <https://ressources.seine-saintdenis.fr/Outils-d-aide-a-l-entretien-Les-mots-pour-le-dire>

OPLEIDINGEN IN VERBAND MET GEWELD TEGEN KINDEREN IN EEN MIGRATIECONTEXT

Het Europees project BRIDGE, gecoördineerd in België door DEI (Défense des Enfants International), organiseert opleidingen voor professionele hulpverleners die met migrantenkinderen werken. De opleidingen zijn ook online mogelijk. Meer informatie op: <https://www.dei-belgique.be/index.php/projets/en-cours/bridge.html>
<https://academy.childhub.org>

HULPLIJNEN VOOR KINDEREN EN ADOLESCENTEN

In de Franse Gemeenschap: 103

Ecoute enfants: anoniem en gratis telefoneren 7/7 van 10.00 tot middernacht
<http://www.103ecoute.be>

In de Vlaamse Gemeenschap: 1712

Van maandag tot vrijdag, van 9.00 tot 18.00
<https://kids.1712.be/home>

AWEL

Van maandag tot zaterdag,
chat van 18.00 tot 22.00
<https://www.awel.be>

Telefoon: 102, gratis en anoniem van maandag tot zaterdag, van 14.00 tot 22.00

WATWAT

Een initiatief van de Vertrouwenscentra Kindermishandeling, een chat voor jongeren om het thema kindergeweld en kindermishandeling aan te kaarten.

Zie uurrooster van de chat op de site (varieert in functie van de periode van het jaar).

www.nupraatikover.be

CEL NBMV VAN FEDASIL

Visie en opvangbeleid voor NBMV. De cel NBMV onderhoudt talrijke contacten met de partners/actoren voor kinderrechten (institutioneel, niet-gouvernementele organisaties, actoren voor jeugdzorg, geestelijke gezondheid, etc.)

Fhq_mena@fedasil.be

CEL NMBV VAN DVZ

Cel kwetsbaarheid van de Dienst Vreemdelingenzaken (vroeger MINTEH)

Voor minderjarigen zonder lopende procedure

Tel.: +32 (0)2 206 13 65

Fax: +32 (0)2 274 66 57

Minors@ibz.fgov.be

Coördinatiecel voor aanvragers van internationale bescherming NBMV

Voor minderjarigen die een procedure lopende hebben

Tel.: +32 (0)2 793 90 69

Fax: +32 (0)2 274 66 61

Asylum.minors@ibz.fgov.be

CEL NBMV VAN HET CGVS

Het CGVS beschikt over een coördinatrice voor minderjarige asielaanvragers.

Zij is op de hoogte van alles wat betreft de behandeling van asielaanvragen van begeleide en niet-begeleide minderjarigen.

Voor elke vraag of opmerking kunnen de voogden zich richten tot de coördinatrice voor minderjarigen.

Tel.: +32 (0)2 205 53 06

Fax: +32 (0)2 205 50 05

CGRA-CGVS.Mineurs@ibz.fgov.be

DIENSTEN VOOR JEUGDZORG EN KINDERBESCHERMING

Diensten jeugdzorg

Gepersonaliseerde hulp aan jongeren in moeilijkheden of in gevaar, alsook aan hun familie. Deze diensten zijn aanwezig in elke gerechtelijke divisie. U kunt het contact van uw gerechtelijke divisie terugvinden op de site van 'Aide à la jeunesse' van de Franstalige gemeenschap:

<http://www.aidealajeunesse.cfwb.be>

SOS enfants

De teams van SOS enfants (14 teams) hebben tot taak situaties te voorkomen en behandelen waarbij kinderen slachtoffer zijn van fysieke, psychologische, seksuele, institutionele mishandeling of verwaarlozing.

U kunt het contact voor uw team terugvinden op de site van de ONE:

<https://www.one.be/professionnel/maltraitance/les-equipes-sos-enfants>

Jeugdhulp

Gecentraliseerde informatie over verschillende organisaties van jeugdzorg in Vlaanderen.

<http://www.jeugdhulp.be>

Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK)

Gepersonaliseerde hulp aan jongeren in moeilijkheden of in gevaar, alsook aan hun familie. Deze diensten zijn aanwezig in elke gerechtelijke divisie. U kunt het contact van uw gerechtelijke divisie terugvinden op de site van jeugdzorg van de Vlaamse gemeenschap:

<http://www.vertrouwenscentrum-kindermishandeling.be>

Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW)

Jongeren kunnen hier ook om hulp en raad vragen. Indien nodig zal het CAW hen doorverwijzen naar een aangepaste dienst voor jeugdzorg.

HULPDIENTEN VOOR PERSONEN MET PEDOFIELE GEVOELEN OF GEDRAG

Stop it now !

<https://stopitnow.be>

Hulpdienst voor (potentiële) plegers van seksueel misbruik op minderjarigen, en personen die regelmatig pedo-pornografisch beeldmateriaal bekijken, en zich seksueel aangetrokken voelen tot kinderen.

De dienst is internationaal, maar voor België bestaat er een eenheid aan de CHU Charleroi.

TEAM EPCP (EVALUATION ET PRISE EN CHARGE DES PARAPHILIES)

Opdracht

Gespecialiseerde gezondheidsploeg erkend door de Samenwerkingsakkoorden justitie/gezondheid betreffende de begeleiding en behandeling van plegers van misdrijven van seksuele aard van 8 oktober 1998.

Contact

Hôpital Vincent Van Gogh

Rue de l'Hôpital, 55

6030 Marchienne-au-Pont

Tel: +32 (0)71 92 05 87

<http://www.chu-charleroi.be/node/6917>

Wanneer de dader een adolescent is:

Kolor@do: therapeutische groep voor adolescenten die plegers zijn van feiten omschreven als misdrijven van seksuele aard

Kolorado.EPCP@chu-charleroi.be

6

| Bronnen voor verdere studie

- Défense des Enfants International (DEI) Belgique (2020). **Violence basée sur le genre touchant les enfants et les jeunes migrants. Manuel de formation.** Bruxelles, DEI. Retrieved from <https://www.dei-belgique.be/index.php/projets/en-cours/bridge.html>
- Latitude Jeunes (2017). **Guide Repères Sexualité: Comment réagir aux situations d'hypersexualisation en collectivité ?** Bruxelles, Solidaris. Retrieved from http://www.latitudejeunes.be/wp-content/uploads/2019/10/LatitudeHypersexualisation_web.pdf
- European Commission (2015). **10 Principles for integrated child protection systems.** Retrieved from: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/rights-child/child-protection-systems_en
- McElvaney, R. (2015). **Disclosure of child sexual abuse: delays, non-disclosure and partial disclosure. What the research tells us and implications for practice.** *Child Abuse Review*, 24(3), 159-169. Retrieved from <https://doi.org/10.1002/car.2280>
- International Rescue Committee (2019). **Caring for Child Survivors of Sexual Abuse Guidelines for health and psychosocial service providers in humanitarian settings.** New-York, IRC. Retrieved from https://resourcecentre.savethechildren.net/node/6562/pdf/irc_ccs_guide_french_0.pdf

Gepubliceerd te Brussel in december 2019

Deze fiche 'Gendergerelateerd geweld bij kinderen in een migratiecontext' maakt deel uit van een geheel van 15 didactische fiches, bestemd voor professionals binnen het opvangnetwerk. De bedoeling is een beter begrip te krijgen van gendergerelateerd geweld in het kader van internationale bescherming en hierop te kunnen inspelen.

Deze publicatie werd uitgewerkt, geproduceerd, uitgegeven en gepubliceerd door GAMS België, in partnerschap met Intact en de European Family Justice Center Alliance (EFJCA), met bijdragen van diverse organisaties (isala asbl, La Voix des femmes asbl, Le Monde selon les femmes asbl, Merhaba vzw, Payoke vzw, SOS Viol asbl), in het kader van het project 'Gender-Based Violence and Asylum: an integrated approach'. Het project werd gefinancierd door het programma 'Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF)' van de Europese Commissie (D. G. Migration and Home Affairs).

Het geheel van de fiches en de namen van de personen die bijgedragen hebben tot deze opdracht, vindt men op de website www.gbv-asylum-hub.be

Verantwoordelijke uitgever

GAMS Belgique - GAMS België

Gabrielle Petitstraat, 6 - 1080 Brussel
www.gams.be
info@gams.be

Deze fiche werd gerealiseerd in samenwerking met Liesbeth Kennes en herlezen door Martine Hendrickx, Hedwige De Biourge (Fedasil), Anja De Wilde (CGRA) en Emmanuelle VACHER (DEI).

Dit project werd financieel ondersteund door

Towards a more
integrated migration
policy, made possible
by the AMIF

In partnerschap met